

цина України . – 1996.-№3.- С.20-21.

7. Коромыслов Г.Ф., Игнатов П.Е, Иммуностимуляция: средства, методы, перспективы // С.-х. биология.- 1983.-№7.-С.99-107.

В специальных опытах на свиньях по применению иммуно стимулирующего препарата изамбен в дозе 20 мг/кг массы тела установлено существенное повышение показателей неспецифической резистентности и иммунологического статуса.

Ключеві слова: Изамбен, иммунная система, иммунологический статус, свини, неспецифичная резистентность.

During special experimens on pigs using immunj – stimulating and antinflammatori preparation isamben in a dose 20 mg/ kg of the body's weight it was registered the considerable increasing of the indexes of non – specific resistance and immunologic status.

Keywords: Izamben, immunity system, immunologic status, pigs, non – specific resistance.

Дата надходження в редакцію: 23.01.2012 р.

Рецензент: к.вет.н., професор Фотіна Т.І.

УДК 619:616.98:636.2-631

ЕПІЗООТИЧНИЙ СТАН ПАСІК ПІВНІЧНО-СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ ЩОДО БАКТЕРІАЛЬНИХ ІНФЕКЦІЙ БДЖІЛ

Т.В. Бойко, Сумський національний аграрний університет

В статті надані матеріали по результатам проведеного епізоотологічного моніторингу хвороб бджіл в умовах пасік Північно-східного регіону. Доведено що розповсюдження бактеріальних хвороб бджіл має загрозливий характер.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Бджільництво – галузь сільськогосподарського виробництва, основою функціонування якої є розведення, утримання та використання бджіл для запилення ентомофільних рослин сільськогосподарського призначення і підвищення їх урожайності, виробництво харчових продуктів і сировини для промисловості [1,2].

В Україні останніми роками різко знизилась кількість бджолосімей. Причинами цьому послужили зміни економічних і екологічних умов, реформування власності, а важливою проблемою для бджільництва є захворювання бджіл. Бджоли хворіють різними хворобами, їх безліч. Хвороби завдають значних економічних збитків галузі та в цілому народному господарству [3,4].

Щоб уберегти пасіку від хвороб, ворогів та шкідників, потрібно знати біологію бджолиної сім'ї, природу та шляхи розповсюдження збудників хвороб, а також правильно і своєчасно вести облік профілактично-лікувальних та ветеринарно-санітарних заходів на пасіці [5,6].

Серед актуальних завдань ветеринарного забезпечення галузі бджільництва при удосконаленні системи протиепізоотичних заходів важливого значення набула диференційна діагностика інфекційних хвороб розплоду при змішаних формах їхнього прояву. Лише проведений аналіз в умовах лабораторій дозволяє встановити правильний діагноз на інфекційні хвороби. Особливу увагу треба

приділяти діагностиці змішаних захворювань [7,8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Лабораторія патології бджіл ННЦ «Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича» постійно проводить аналіз стану пасік. З цією метою регулярно відбираються зразки імаго (дорослих особин) та розплоду для лабораторних досліджень на наявність збудників захворювань бджіл. В останні три-чотири роки типовою картиною є такий стан пасік, коли влітку біля 4 % бджолиних сімей виявляються інфікованими збудником європейського (доброякісного) гнильця. Ці дані підтверджені не лише за клінічними проявами захворювання, але й за результатами лабораторних досліджень. Ступінь враження бджолиних сімей кліщем *Varroa destructor* коливається залежно від пори року, професіоналізму та добросовісності пасічника від 0,1 до 12, а іноді навіть і до 20 %. Спори мікроспоридії *Nosema apis* реєструються на всіх пасіках. У бджіл ноземоз проявляється переважно навесні. Перебіг інвазії залежить від наявності збудників інших захворювань, зокрема кліща *Varroa destructor*. На перебіг ноземозу впливає порушення технології утримання бджіл, зокрема утримання слабких сімей, які не можуть забезпечити стабільний мікроклімат у гнізді, порушення харчового режиму, пізнє згодовування цукрового сиропу, корму з домішками паді тощо. В останні роки практично не проявляється в масовому масштабі аскосфероз. Цьому сприяє відмова ба-

гательох пасічників від використання антибіотиків для лікування та профілактики гнильців і ноземозу. Іноді на пасіках спостерігають вірусний параліч та мішечкуватий розплід бджіл. Останні захворювання, як правило, не проявляються масово і вражають близько 1–3 % бджолиних сімей. Зазвичай вірусні хвороби з'являються на тих пасіках, де бджоларі невчасно обробляють бджіл проти кліщів вароа та не здійснюють профілактичні та лікувальні заходи проти ноземозу. На жаль, інформація по бактеріальним та змішаним хворобам бджіл на сьогодні відсутня [9,10,11].

Зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Відображені у статті матеріали є фрагментом наукових досліджень кафедри ветсанекспертизи, мікробіології, зоогієни та безпеки і якості продуктів тваринництва Сумського національного аграрного університету за тематичним планом науково-дослідної роботи університету "Впровадження більш досконалих методів діагностики, лікування і профілактики заразних хвороб тварин", № держреєстрації 0198U001290 (реєстр. № 41/1).

Постановка завдання. Метою роботи було з'ясування епізоотичної ситуації на пасіках щодо інфекцій бджіл бактеріальної етіології в зоні господарств Північного-Сходу України.

Матеріали і методи досліджень. Епізоотичне дослідження включало проведення

моніторингу по виявленню бактеріальних хвороб бджіл. Клінічне дослідження проводили методом візуального огляду трутневого та бджолиного розплідів, а також дорослих бджіл В лабораторію ветеринарної медицини відсилали зразки стільників з ураженим розплідом, трупи бджіл, восково-пергову крихту із дна вуликів. Крім того на пасіках відбирали по 50 бджіл з 2-х центральних рамок у паперовий пакетик. У тарілку наливали склянку гарячої води (750 C) і додавали 2 г мийного порошку. В одержаний розчин висипали взятих бджіл і перемішували 2 хвилини з метою дослідження на вароатоз, відпавших кліщів добре було видно на білому фоні. З метою виявлення збудників хвороб бджіл використовували загальноприйняті в мікробіології і епізоотології методи дослідження та поживні середовища: МПА, МПБ, Ендо, Плоскірева, Сабуро, Громико й ін.

Результати досліджень. При вивченні епізоотологічної ситуації на пасіках Північно-східної України ми встановили що на пасіках реєструються бактеріальні хвороби бджіл, а саме американський гнилець, парагнилець, септицемія, європейський гнилець, гафніоз (таблиця 1). Так на долю американського гнильця приходить 13,8- 21,7%, парагнильця – 17,4 - 38,9%, септицемії – 39,1 – 50,0%, європейського гнильця – 5,6-8,7%, гафніозу- 13,1 -13,8%.

Таблиця 1

Результати вивчення епізоотичного стану пасік Північно-східного регіону

Хвороби бджіл	2010		2011		2012	
	абс.число	%	абс.число	%	абс. число	%
Американський гнилець	3	18,7	5	21,7	4	13,8
Парагнилець	5	31,25	4	17,4	7	38,9
Септицемія	8	50,0	9	39,1	14	48,3
Європейський гнилець	1	5,6	2	8,7	2	6,9
Гафніоз			3	13,1	4	13,8

Ми встановили, що хвороби часто перебігали в змішаній формі, при цьому індекс епізоотичності складав від 0,5 до 0,86 в залежності від хвороби та господарства. Так, Індекси епізоотичності американського гнильця коливається від 0,5 до 1; європейського від 0,4 до

0,6 (таблиця 2).

Це є тривожним сигналом і спонукає фахівців до розробки та впровадження у виробництво ефективних ветеринарно-санітарних заходів, які будуть направлені на профілактику заразних хвороб бджіл.

Таблиця 2

Показники напруженості епізоотичної ситуації щодо змішаних інфекційних хвороб в окремих регіонах Північно-східної України

Область, район, господарство	Превалентність на 100 бджолосімей	Індекс епізоотичності
Сумська, Лебединський, ФГ «Квітка»	40,8	2/4=0,5
Сумська, Краснопільський ФГ «Глибне»	70,4	3/5=0,6
Сумська, Краснопільський, ФГ «Запсілля»	38,4	6/7=0,86
Чернігівська, Талалаєвський, ФГ «Локня»	90,0	2/4 = 0,5
Сумська, Білопільський, ПП АФ «Ворожба»	70,0	3/5 = 0,6
Чернігівська, Бахмацький, ТОВ «Батуринське»	63,3	5/7 = 0,71

Висновок.

Аналіз епізоотологічної ситуації на пасіках Північно-східної України показав, що розповсюдження бактеріальних хвороб бджіл має загрозливий характер, питома вага гнильців досягає 41%.

Епізоотологічний моніторинг 18 пасік Сумської та Чернігівської областей свідчить, що бактеріальні хвороби бджіл реєструються в середньому в 38,93% бджолосімей, Індекси епізоотичності аме-

риканського гнильця коливається від 0,5 до 1; європейського від 0,4 до 0,6.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому планується розробити та впровади-

ти у виробництво комплекс ветеринарно-санітарних заходів які можна успішно застосовувати в бджільницькій практиці та надійно профілакувати хвороби бджіл.

Список використаної літератури:

1. Алексеенко Ф. Захист бджіл від інфекційних хвороб. /Алексеенко Ф. // Український пасічник. - 1995. - № 2. - С. 33.
2. Домбровський О.Б. Практикум з питань бджільництва та хвороб бджіл / За ред. О.Б. Домбровський, Б. М. Ярчука. - Біла Церква, 2002. – 248 с.
3. Руденко Є.В. Змішані хвороби бджіл / Руденко Є.В., Маслій І.Г., Нємкова С.М. // Матеріали наук.-практ. конф. паразитологів / Нац. аграрний університет, 3–5 листопада 1999 р. – К., 1999. – С. 150–153.
4. Руденко Е.В. Ветеринарно-санитарная оценка продуктов пчеловодства при производстве апипрепаратов / Руденко Е.В. // Апитерапия: взгляд у будущее: Материалы II съезда апитерапевтов Украины (31 жовтня–1 листопада 2002 р.). – Харків: Вид. НФаУ: Золоті сторінки, 2002. – С. 303–307.
5. Рекомендації з діагностики заразних захворювань бджіл (для спеціалістів ветеринарної медицини, пасічників та студентів факультету ветеринарної медицини)./ Білоцерків. держ. аграр. ун-т. Укл.: І.Ю.Бісюк, Б.М. Ярчук, О.Б. Домбровський та ін. - Біла Церква, 1999. - 28 с.
6. Руденко Є. В. Ветеринарно-санітарні заходи на пасіках навесні. / Руденко Є. В. // Український пасічник. - 1996. - № 4. - С. 23.
7. Смирнов А.М. Ветеринарно-санитарные мероприятия на пасеках / Смирнов А.М., Клочко Р.Т., Луганський С.Н. // Ветеринария. - 2000. – № 8. - С. 3-5.
8. Хмара П.Я. Європейський гнилець. / Хмара П.Я. // Пасіка-1999.-№ 3- С.18-21.
9. Хмара П.Я. Профілактика хвороб бджіл. / Хмара П.Я. // Пасіка.-1999.-№ 2- С. 6-7.
- 10.Хмара П.Я. Патологія бджіл. / Хмара П. Я. // Український пасічник.-1996.-№ 10. -С. 30-32.
- 11.Rudenko J. Preparaty biologiczne w systemie srodkow majacych na celu profilaktyke i leczenie chorob pszczol / Rudenko J. // Instytut sadownictwa i kwiaciarnictwa ODDział pszczelnictwa Pszczelnictwo towarzyszy naukowemu / XL Naukowa konferencja Pszczelarska Pulawy 11–12 marca 2003. – Pulawy, 2003. – Р. 76–77.

В статье наведены данные по результатам эпизоотологического мониторинга болезней пчел в условиях пасек Северо-восточной Украины. Доведено, что распространение бактериальных болезней пчел носит угрожающий характер.

In the article information is pointed on results the epizootologicheskogo monitoring of illnesses of bees in the conditions of apiaries of North-eastern Ukraine. It is led to, that distribution of bacterial illnesses of bees is carried by threatening character.

Дата надходження в редакцію: 20.12.2011 р.

Рецензент: к.вет.н., професор Фотіна Т.І.

УДК 619:576:858:636.096.1

МОНІТОРИНГ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ У СВИНОГОСПОДАРСТВАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н.В. Біла, к.вет.н., Дніпропетровська дослідна станція ННЦ «Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини»

Результати лабораторних досліджень засвідчили важливість оптимізації контрольних точок моніторингу в свинарських господарствах за критерієм максимального вмісту збудника ОНХС та мінімального рівня іншої мікрофлори, що маскує його присутність (E.coli, Proteus spp., Staphylococcus, Pasteurella multocida, Salmonella spp, Pseudomona aeruginosa, Streptococcus spp.).

Постановка проблеми у загальному вигляді. Свинарство, як швидкостигла галузь, є однією з пріоритетних галузей розвитку тваринництва в Україні і відіграє значну роль у забезпеченні населення продуктами харчування. За умов складної епізоотичної ситуації у світі щодо хвороб свиней, особливо таких як африканська чума

(АЧС) й класична чума (КЧС), хвороба Ауески (ХА) та репродуктивно-респіраторний синдром свиней (РРСС), епізоотологічний аналіз та прогнозування ситуації щодо цих особливо небезпечних інфекційних хвороб свиней (ОНХС) набуває доленосного для галузі свинарства значення, оскільки зазначені хвороби не просто загрожують